

Tasarım Platformlarının Mimarlık Pratiği İçindeki Yeri: Geçici Müdahale Platformu ile Söyleşi

BU ÇALIŞMADA, TASARIM PLATFORMLARININ KENT MEKÂNINI DÖNÜŞTÜRME POTANSİYELLERİ, İZMİR'DE BULUNAN GEÇİCİ MÜDAHALE PLATFORMU ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN İNCELENMEKTEDİR

Nazmiye Öztaş

ÜSTTE İzmir Kordon "Gölgelik" çalışması (Resim 1)

SAĞ ÜSTTE İzmir Kordon "Haritalama" çalışması (Resim 2)

Kumaş parçalarının kurulan strüktüre eklenmesi (Resim 3)

Bu çalışmada, tasarım platformlarının kent mekânını dönüştürme potansiyelleri tartışılacaktır. Platformların taşıdığı potansiyeller, örgütlenme biçimleri ve eylemlerini tasarlama süreçleri İzmir'de etkinlik gösteren Geçici Müdahale Platformu örneği üzerinden incelenmiştir. Geçici Müdahale Platformu'nun oluşumunda yer alan Çiçek Tezer'le yapılan söyleşi konuyla ilgili diğer çalışmalar ile paralel bir okuma eşliğinde aktarılacaktır.

Mumford kent yaşamını, tıpkı bir tiyatro sahnesi gibi, "toplumsal eylemliliğin sahnesi" olarak tanımlar (Mumford 2003). Mumford'un ifade ettiği şekliyle; kent mekânı, üzerinde barındırdığı farklı kimlik ve düşüncelerdeki aktörler ile bu aktörlerin çeşitli söylemlerini içeren bir çatışma düzlemi olarak karşımıza çıkar. Kent mekânını bizim için değerli kılan işte bu çatışmalar ve bu çatışmaların alternatif kamusal alanlar üretebilme potansiyelleridir. İktidarın denetimi ve yönetimi altındaki "burjuva kamusal alan" anlayışı karşısında Kluge, Negt ve Hanse'nin ortaya attığı "karşı(t) kamusal alan" (2016) kavramı da kentli kullanıcının toplumsal mücadele sürecini kamusal mekân ve bu mekânın aktörleri üzerinden yeniden belirler. Böylece, mekân siyasetine yeni aktörler dâhil edilir.

Gordon Marshall, 'toplumsal hareket' kavramını, "dikkate değer sayıdaki insanın, toplumun başlıca özelliklerinden birini ya da birkaçını değiştirmek (ya da değiştirilmesine karşı direnmek) için örgütlü çaba harcamalarını gösteren bir terim"

olarak açıklar (Marshall 1999, 746). 1960 -1980 yılları arası toplumsal hareketlerin oldukça yoğun görüldüğü yıllardır. Dünyanın, neredeyse her yerinde bireyler çeşitli politik ve ekonomik söylemler ile bu tarz hareketlerin içinde yer almışlardır. 1980 ve sonrasındaki dönemde ise bu hareketlerin içeriklerinde ve yapılarında bir dönüşüm gözlemlenir. Kent hakkı, katılımcı demokrasi, farklılıklar ve eşitlikler gibi daha özelleşmiş temaların kitleler tarafından dile getirildiği görülür. Castells'in, kentli kullanıcıların kent ile ilgili problemlerini toplumsal hareketler aracılığı ile görünür kıldığı 'kentsel sosyal hareketler' kavramı da bu dönemde ortaya çıkar (Castells 1977). Bu hareketlerdeki dinamiği, büyük grupların büyük problemlerin peşinden koşması değil, De Certeau'nun da belirttiği gibi "egemen kültürü minik parçacıklar haline getirerek kendi çıkarlarına çevirip kendilerine özgü kurallara dönüştürüp, dümenler ve oyunlar çevirerek manevralar" yapan küçük gruplar belirler (De Certeau 2009, 47).

Toplumsal hareketlerin 1980 sonrası değişen söylemleri ile birlikte karşımıza çıkan en önemli kavramlardan biri de Lefebvre'in "kent hakkı" kavramıdır. Lefebvre, kentli kullanıcının gündelik yaşam gereksinimlerini yerine getirmek için kentin tüm alanlarını kullanma hakkına sahip olduğunu, bunun da vazgeçilemez bir hak olduğunu iddia eder (Lefebvre 1967). Kent hakkı kavramı bu bağlamda farklı geçmiş, gündem ve temalara sahip hareketler arasında bağlayıcı bir görev üstlenir. Lefebvre'in kent hakkı kavramından

yola çıkararak kamusal mekânı hem gündelik hayatın gerçekleştiği hem de kent mücadelesinin hayat bulduğu bir alan olarak görmek mümkündür.

İktidarın denetimi altındaki kamusal alan anlayışı, kentli kullanıcının kendi yaşam çevresi ile kurmuş olduğu bağı zayıflatırken aynı zamanda kentli kullanıcıyı onlar için öngörülmuş yaşam pratiklerine uyum sağlamaları

ettiği mekâna ve bu mekânın üretim sürecine dair proaktif bir motivasyon geliştirerek alternatif kanallar örgütlemeyi amaçlarlar. Bahsedilen kolektifler kendi örgütlenme biçimlerini kuruyor olmaları ve kendilerine özgü mekânsal pratik arayışı içerisinde olmaları açısından günümüzde oldukça popüler olan “Alternatif yok” söylemine güçlü bir cevap niteliği taşırlar. Bu

Mekânı sanatla ve tasarımla yeniden kurgulamak için kentin sokaklarına yeni bir gözle bakmak istiyoruz. Kentli olarak kentte varlığını gösterememekten şikâyetçi, kentle ilgili sorular sormak ve sordurmak amacındayız. Kent yöneticilerinin yürüttüğü; kenti yok eden, kimliksizleştiren uygulamalardan rahatsızız. Ve bu konuda sesimizi hem kentin asıl sahiplerine hem de karar vericilerine duyurmak istiyoruz”.

Grubun çekirdek kadrosu; Sevcan Sönmez, Özlem Ş. Kocaer, Onur Kocaer, Emre Yıldız, Çiçek Tezer ve Umut Altıntaş olmak üzere altı kişiden oluşmaktadır. Bu çalışma için grup üyelerinden Çiçek Tezer (Mimar) ile yapılan görüşmede kamusal mekânda küçük ölçekte müdahaleler gerçekleştiren platformun; organizasyon modeli, pratikleri, aktör grupları, eylemleri tasarlanma süreçleri ve etkileri üzerine odaklanılacaktır.

Platformun şu ana kadar gerçekleştirdiği projeler incelenecek olursa, grup 11 Haziran 2013'te Gezi hareketi ile birlikte beş gün süren ilk eylemini gerçekleştirmiştir. Gündoğdu Meydanı'nda kentli kullanıcının dinlenebileceği gölgelik bir alan olmamasına vurgu yapmak amacıyla gölgeleme ve haritalama çalışması yürütmüştür (Resim 1, 2). Basit bir strüktür kurulup, insanların getirdiği kumaş parçaları bu strüktüre eklenmiş ve bir gölge alan oluşturulmuştur (Resim 3). Birçok kullanıcının katılımıyla

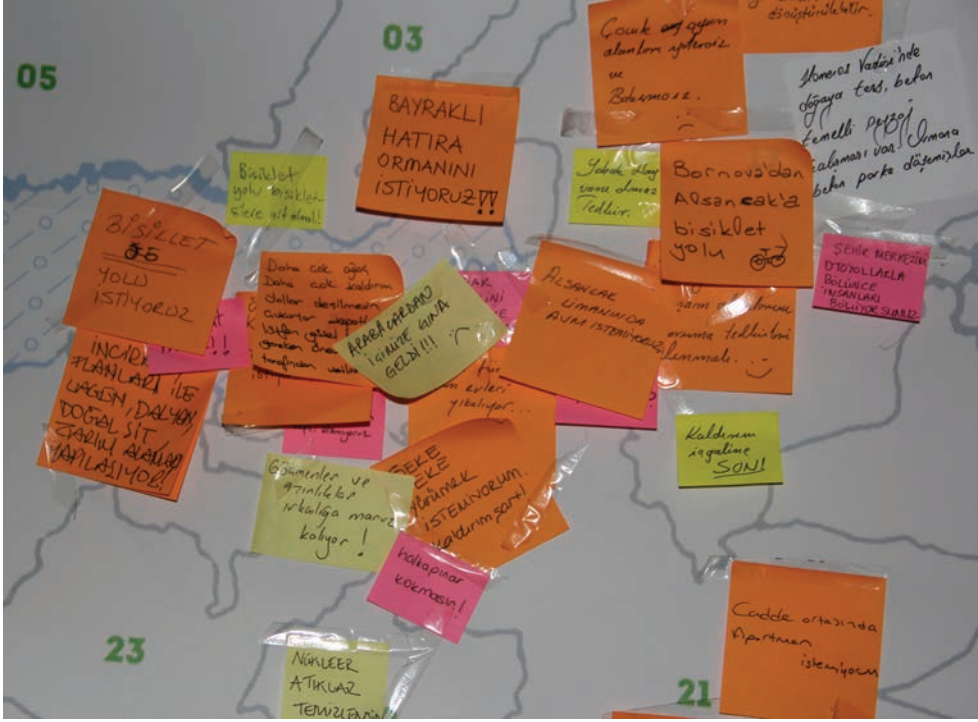
“ORTAK KAYGILARLA BİR ARAYA GELMİŞ, ŞEHİR PLANCILARI, MİMARLAR, AKADEMİSYENLER, TASARIMCILAR VE ÇEŞİTLİ ALANLARDAN SANATÇILARIN OLUŞTURDUĞU BİR GRUBUZ”

için zorlamaktadır. Bu noktada, kullanıcının kamusal mekanla ilişkisinin güçlendirilebilmesi adına inisiyatif alıp karar sürecine dahil olması önemlidir.

Günümüzde, “ana akım” olarak adlandırdığımız mimarlık pratiği dışında alternatif örgütlenme biçimleri ve mekânsal pratik arayışları içinde olan kolektiflerin varlığından söz edilebilir. Alternatif ve yaratıcı bir mimarlık pratiğinin geliştirilebilmesi adına bir araya gelmiş olan bu kolektifler, mekânın üretim sürecine disiplin içerisinden ve dışından farklı aktörleri dâhil ederek yeni kullanımlar yaratmayı amaçlar. Bu gruplar, Lefebvre'in “toplumsal ilişkilerin ürünü” olarak ifade

anlamda bu kolektiflerin alternatif mekânsal pratik arayışlarının mimarlık pratiği için taşıdığı potansiyellerin incelenmesi önem taşımaktadır. Bu çalışmada, disiplinlerarası bir yaklaşım benimseyen bir tasarım kolektifi olarak “Geçici Müdahale Platformu” incelenecektir. Grup kendini şu şekilde tanımlamaktadır:

“Ortak kaygılarla bir araya gelmiş, şehir plancıları, mimarlar, akademisyenler, tasarımcılar ve çeşitli alanlardan sanatçıların oluşturduğu bir grubuz. Toplumsal ve tarihsel geçmişini önemseyen, daha çevreci, daha eğlenceli, daha az stresli, daha yaşanabilir bir kent arayışı içindeyiz.

SOLDA Katılımcıların harita üzerine bıraktıkları notlar (Resim 4)

SAĞ ÜSTTE "Kemeraltı'na Geçici Müdahale" atölye çalışmaları (Resim 5, 6)

oluşturulan bu alan daha sonra insanların bir araya gelerek fikirlerini paylaştığı hatta bir tiyatro grubunun provalarını gerçekleştirdiği bir alan haline dönüşmüştür. Alanda, "Gölgelik" projesiyle eşzamanlı bir haritalama çalışması da yürütülmüştür. Bu çalışma, kentlinin kentle ilgili sorunlarını ve taleplerini, alandaki bir harita üzerine not bırakarak ifade etmesi şeklinde gelişmiştir (Resim 4). Grup ayrıca Kemeraltı'nda, 'Kemeraltı'na Geçici Müdahale' adı altında bir proje gerçekleştirmiştir (Resim 5, 6, 7, 8). Bu proje ile amaçlanan ise kentsel mekâna sanatsal bir yaklaşımla mekânı dönüştüren farklı kullanımlar önermektir.

"Kemeraltı'ndaki proje en büyük projelerimizden biriydi. Öncelikle, Kemeraltı'na davetlilerimiz oldu, onlarla Kemeraltı üzerine söyleşiler yaptık. Daha sonra sanatçılara çağrı yaptık, onlar seçildi ve alanda bir hafta iş ürettiler. İş ürettikleri haftanın sonunda da bir gün açılış oldu. O da sokaklarda olan bir açılıştı zaten. Tabii ki hiçbir koruması ve steril bir yanı olmadığı için işlerin birçoğu çalındı. Alandaki çalışmalarımızdan sonra "Müdahalenin Ardından Konuşmalar" diye bir sergi ve "Kent'in Ardından Konuşmalar" diye bir söyleşi düzenledik. Yaptığımız sergide biz bu müdahaleyi Kemeraltı için yaptık ama orada ne değişti,

o süreç nasıl yaşandı, bütün bu müdahale durumunu, bu eylemi aslında orada yaşayan insanlar, esnaf ve o sokağın kullanıcıları nasıl görüyor gibi sorulara cevap bulabilmek için oradaki kullanıcılarla röportaj yapıp geri dönüşler aldık. Bunlarla ilgili çekimler yaptık ve müdahalenin kendisiyle onları bir araya getirip Fransız Kültür'de bir sergi yaptık. Sergiden sonra aynı gün "Kent'in Ardından Konuşmalar" söyleşisi gerçekleşti. Kent ve kent müdahalesi hakkında bir söyleşiydi. Ondandan sonra da Port İzmir Trienali açıldığında bunların hepsi trienalin kendi mekânında, yani tütün deposunda bir işe dönüştü. Tabii sokaklarda olan bir şeyi öyle bir kutunun, müzenin ya da bir alanın içine koymak kolay olmadığı için biz de aynen almadık ve yorumunu koyduk. Dolayısıyla bunu arka arkaya üç dört başlık altında verdik".

Bu platform fikrinin nasıl ortaya çıktığına ve nasıl geliştiğine bakılacak olursa: "İlk çalışmalarımızı Gezi'yle birlikte yaptık ama ondan önce böyle bir platform fikri kafamızda hep vardı zaten. Hepimizin dertlendiği mevzular var kentle alakalı ve biz bir araya geldiğimizde hep bunları konuştuğumuzu fark ettik... Bir süre sonra dertlendiğimiz şeylere karşı nasıl bir çözüm oluşturabiliriz diye düşünmeye başladık. Amacımız orada gördüğümüz değerli ya da sorunlu

olan şeye insanların dikkatini çekmekti. Orayı birden değiştirmeye yönelik bir müdahale düşünmedik. En başından beri sorunlu gördüğümüz şeyle ilgili bir sorgulama düzlemi oluşturmaya çalıştık ve hala öyle ilerliyoruz".

Geçici Müdahale Platformu'nun "Kemeraltı'na Geçici Müdahale" projesi için kullandığı slogan "Kentsel dönüşüm değil! Sanatsal dönüşüm!" ifadesi ile sanatın kentli kullanıcının gündelik yaşam pratikleriyle, dolaylı olarak da kentli kullanıcının yaşam alanı ile bir araya getirilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Kamusal mekâna yapılacak olan müdahale birçok farklı disiplinden aktörün çalışmasının bir sonucu olabilir. Onu değerli kılan bu disiplinler arası süreçtir. David Graeber, sanatın ve sanatçının toplumsal mücadele sürecindeki önemini şu şekilde belirtmektedir; "kapitalist bir toplumda devrimci politikalara... sempati duyması en muhtemel tek grup ressam, müzisyen, yazar ve yabancılaşmamış üretimin herhangi bir biçimi ile uğraşan diğerlerinin oluşturduğu gruptur... Bir şeyler hayal edip sonra onu bireysel ya da kolektif olarak yaratma fiili deneyimiyle toplumsal alternatifler tahayyül etme yeteneği arasında bir bağlantı olmalıdır şüphesiz" (Graeber 2002, 70).

"Biz çekirdek kadrosunu tasarımcıların ve akademisyenlerin

oluşturduğu, farklı ilgi alanları ve bakış açılarına sahip 5 kişilik bir grubuz. Bunun dışında kente dair bir şeyler yapmak isteyen herkes bu projelere dâhil olabilir. Genelde biz bir şey başlatıyoruz, sonra duyuruyoruz ve katılmak isteyen katılıyor. Bu şekilde yürütüyoruz müdahaleleri. Nasıl organize olduğumuza gelecek olursam, aslında diğer bu tarz sivil platformların aksine biz öğrencilerle pek bir şey yapmadık şu ana kadar. Sosyal medya üzerinden duyuruyoruz çalışmalarımızı, açık çağrı yapıyoruz, buna cevap veren sanatçılar oluyor, mail adresleriyle onlara ulaşıyoruz. Bunun dışında İzmir'deki sanat çevresinden kendi networkümüzdeki insanlar da dâhil oluyor. Farklı sektörlerden insanlar bir araya gelince, örneğin biri heykeltıraş heykeltıraş tanıyor biri sinemacı onları tanıyor derken bayağı sosyal bir çevre oluşturmuş oluyoruz”.

Asi Şehirler kitabında Harvey müşterek (ortak) alanları “belli bir nesne, varlık ve hatta toplumsal bir süreç olarak değil, her türlü dış etkiye açık bir toplumsal ilişki biçiminde” açıklar (Harvey 2012, 125). Karşılaşmaların ve ilişkilerin mekânı olan kamusal mekân ve ona yapılan müdahaleleri deşifre edebilmek için öncelikle kamusal mekânı üreten ilişkileri detaylı bir şekilde incelemek gerekir.

“Yani aynı disiplinlerden olduğumuz için bir yerlerde kesişiyoruz mutlaka. Birbirimizden haberdarız. Dert edindiğimiz konular aynı olduğu için konuşurken, tartışırken birbirimizi etkiliyoruzdur, ama ortak bir çalışma yapmadık şu ana kadar. Olsa çok güzel olabilir tabii ki”.

Türkiye için kamusal alan ve kamusal mekân kavramlarının anlamları biraz bulanık. Bu bulanıklık,

neticesinde o mesele hakkında ortak kanaati, kamuoyunu oluşturdukları araç, süre ve mekânların tanımladığı hayat alanı” olarak tanımlar (Habermas 2000, 107). Kamusal mekâna müdahaleyi hedefleyen kolektifler için, kamusal alanı yeniden talep etmenin niçin bu kadar önemli olduğu cevaplanması gereken önemli sorulardan biridir.

“Kentsel mekân, karşılaşmaların olduğu, kentliye ait olduğu aşikâr olan ve

“BU GRUPLAR, LEFEBVRE’İN “TOPLUMSAL İLİŞKİLERİN ÜRÜNÜ” OLARAK İFADE ETTİĞİ MEKÂN VE BU MEKÂNIN ÜRETİM SÜRECİNE DAİR PROAKTİF BİR MOTİVASYON GELİŞTİREREK ALTERNATİF KANALLAR ÖRGÜTLEMİYİ AMAÇLARLAR”

kamusal mekân nedir, niçin önemli, sınırları var mı, varsa bu sınırlar nerede, kamusal mekân üzerinde kimin söz söyleme hakkına sahip gibi tartışmalı birçok konuyu beraberinde getirmektedir. Jürgen Habermas, ‘Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü’ adlı eserinde kamusal alanı, “özel şahısların, kendilerini ilgilendiren ortak bir mesele etrafında akıl yürüttükleri, rasyonel bir tartışma içine girdikleri ve bu tartışma

bunun sürekli hatırlanması gereken mekân bence. Kamusal alan bizim için önemli, çünkü her gün içinden geçip gidiyoruz, içine karışıyoruz, dâhil oluyoruz. Bu anlamda, yaşamımızı sürdürdüğümüz alan. Kamusal alanın asıl sahipleri olarak kamusal mekânı önemsememizden ve onunla ilgili tahayyüllerde bulunmamızdan daha doğal bir şey olamaz sanırım. Kentte asıl kullanıcı olarak varlığımızı göstermemiz lazım”.

SOLDA, SAĞ ÜSTTE 'Kemeraltı'na Geçici Müdahale" atölye çalışmaları (Resim 7, 8)

Bireyin, iktidarın elinde görünen kendi yaşam çevresini kendinin kılma çabasını De Certeau, "taktik" ve "strateji" kavramları ile açıklamakta (De Certeau 2009, 52), büyük stratejilere karşı, sıradan kent kullanıcısının geliştirdiği taktiklerden söz etmektedir. Taktikler zayıf, dışlanmış olan kent içinde uyguladığı anlık pratikler iken, strateji iktidarın kentsel mekânı düzenleme ve kendinin yapma yolu olarak açıklanır (De Certeau 2009, 110). De Certeau, zayıf olanın taktiklerinin mevcut sistemi yıkıp devirecek nitelikte müdahaleler olmadığını, hâkim düzeni kurcalayarak, bazen onunla oynayarak kendine bu sistem içerisinde yer edinme amacı taşıdığını belirtir.

“KATILIM TÜRKİYE İÇİN İÇİ GİTGİDE BOŞALTIYAN BİR KAVRAM. ÜZERİNE DÜŞÜNMEK LAZIM Kİ ONA HAKKINI VERELİM”

“Kamusal mekân, adı üzerinde kamuya ait olan mekân. Aslında sen orada yürürken de o mekânı müdahale ediyorsun ya da bir bankta otururken de. Orayla ilgili yaptığın her şey bir müdahale. Bu da şuna çıkıyor; hepimizin kamusal mekân üzerinde bir söz söyleme hakkı varsa, bunu ifade etme yollarından biri de bunu eylem yaparak gerçekleştirmek olabilir. Bu müdahaleler her zaman mimari müdahale olmak zorunda değil. Bazen bir yerleştirmeye de mekânı müdahale

etmiş olursun ve orada görünür kılmaya çalıştığın şey hakkında bir sorgulama düzlemi oluşturursun. Müdahale olmalı mı konusuna gelecek olursam da olmalı tabii ki. Yani kamusal mekânı dair her şey “ideal” denilebilecek süreçlerle tasarlanmış olsa da, her şey değişiyor, insanlar değişiyor, toplum yapısı değişiyor, insanların ihtiyaçları değişiyor... Bu durumda illa ki birileri bir yerlere müdahale etmeye devam edecek”.

Kentsel mekânın tasarım ve karar alma sürecine kentli kullanıcının dâhil olması konusu günümüzde oldukça popüler. Hemen hemen çoğu kentsel projede “katılımcı tasarım” kavramı dile getirilmektedir.

“Katılım Türkiye için içi gitgide boşaltılan bir kavram. Üzerine düşünmek lazım ki ona hakkını verelim... Ama genellikle üretilmesi planlanan projenin üreticilerinin, yaptıkları şeylere kılıf uydurmak için kullandıkları bir kavram olarak görünmeye başladı... Ona hakkını verebilmek için gerçekten tüm sürecin, karar vericileri de dahil olmak üzere katılımcı bir süreçten geçmesi gerekiyor... Kimlerin katılabileceğinin şeffaf olması gerekir... 30 kişi ile anket yapmak var ya da

onları bir yere toplayıp atölye yapmak var. Bunun göstermelik olmaması, samimi olması gerekiyor. Ayrıca ortada bir yönetim mefhumu olduğu zaman zaten o pek katılımcı bir süreç olmuyor. Bir alan araştırmasının ötesine geçmediği noktada niye buna başka bir isim veriyoruz. Sen zaten bir projeyi yaparken projenin potansiyel kullanıcısının araştırmasını yapıyor olmalısın... Bunların ötesinde ne katkıda bulunuyorsun da katılımcı sürece dönüştürüyorsun? Asıl soru bu olmalı bence”.

Geçici Müdahale Platformu için proje süreci şu şekilde gelişiyor:

“Bir araya geliyoruz. Kentle alakalı problemleri konuşmaya başlıyoruz. Ne yapabiliriz bununla ilgili diye düşünmeye başlıyoruz. Problemi tespit ettikten sonra nasıl bir şey üretilebileceğini düşünürken insanların onunla nasıl karşılaşacağı üzerine de bir şeyler düşünmüş oluyorsun. Bunu gidip bir müzede izleyen adama yapmıyorsun sonuçta, bütün kentliye yapıyorsun. Yolda yürürken pat diye karşısına çıkan bir şey olmalı. Yapıp kaçmalısın, hızlı bir şey olmalı gibi şeyleri düşünmeye başlıyorsun. Bu süreç genelde bu tarz bir beyin fırtınası sırasında gerçekleşiyor. O yüzden bir kişiden türemiyor yani. Bir iş bölümü yok aramızda ama hepimizin farklı yetileri ya da uğraştığı farklı araçları olduğu için öne çıkan kişiler değişebiliyor”.

Meslek pratiği açısından müştereklikler dönüşümün kamu tarafından gerçekleştirilmesinde önemli

rol oynar. Uzer'in de belirttiği gibi, "kentteki değişimin ve dönüşümün meslek pratiklerimizden beslenerek yönlendirilmesi mümkün olabilir. Bu süreçte katılımcı stratejilerin ortaya çıkabilmesi ve hatta bunun kamu tarafından talep edilebilmesi için güçlü bir birlik içinde çalışan ortak noktaları olan bir topluluğa/kamuya ihtiyaç var. Küçük ölçekli müdahaleler bu müşterekliğin ve ortak paydanın oluşturulmasına katkıda bulunabilir" (Uzer 2003, 52-53). Kamusal mekâna yapılan müdahalelerin kentin değişim ve dönüşümü için taşıdığı potansiyeller ve ileride mimarlık pratiği için nasıl etkileri olabileceği Tezer tarafından şu şekilde değerlendiriliyor:

"Genel olarak son zamanlarda ülke ile ilgili müthiş karamsarlığın içinden bakınca böyle hiç değişmeyecek anlayışlar varmış gibi. Ama bu soru özelinde düşünürsek tabii ki birçok potansiyeli var bu müdahalelerin. Mekânı sahiplenmek, kamusal mekâna müdahale etmek, onun üzerinde söz sahibi olduğunun bilinciyle ona bir dokunuşta bulunmak. Bunların hepsi, burası benim de alanım deme yöntemi... Bu da aslında çok ciddi bir devrimsel potansiyel içeriyor kelimenin ilk anlamıyla değil de yapı taşlarını oynatabilecek ve oralara kadar gidebilecek müdahaleler bence bunlar. Gezi bunun için çok önemli bir örnek oldu mesela. İnsanların sokak hakkında, meydan hakkında, kaldırım hakkında, ağaç hakkında söz söyleme hakkı olduğunu öğrenmesi çok önemli bir şey. Ya da mekâna yapılmış bir müdahale orada on dakika kalıyorsa ve on dakika içinde, birileri de bunun hakkında düşünüp bir sorgulama düzlemi yaratılabiliyorsa onları yaratan insanlar için de cesaret verici bir şey... Bu farkındalık bile başlı başına yeterli".

Son olarak, önemli bir diğer konu da anlık olarak tasarlanan bu müdahalelerin kent belleğinde nasıl bir yer edindikleridir. De Certeau, taktikler için; "kendi çıkarına kullanabileceği olasılıklar için tetiktir... Kazançlarını muhafaza edemez sürekli onlarla oynamak ve bunları fırsata çevirmek zorundadır" demiştir (De Certeau 2009, 54).

"Derdi bu değil bence bu müdahalelerin. Tabii ki o bellekte illa ki yer buluyorsun. Sonuçta

kentte gerçekleşmiş bir durumdan bahsediyoruz. En azından insanların zihnine birazcık dokunduysa, "hani hatırlıyor musun şöyle bir müdahale vardı" diye adlandırmaz ama başka bir yerde bir şey yaparken onun kırtısı belki çıkar. Dolayısıyla o belleğe illa ki dokunduğunu düşünüyorum. Ama dediğim gibi ilk anlamıyla öyle bir derdi yok. Zaten sürekli olursa mekâna yine katı bir müdahale yapmış oluyorsun ki o zaman asıl eleştirdiğin şeye dönüyorsun. Biraz da geçici olmak zorunda gibi geliyor bana bu yüzden. Mesela, Kemeraltı için sanatçılar orada iş ürettiler bazı işler anında çalındı bazıları kırıldı. Şu an mesela gitsen belki bir iki tane iz vardır. Zaten projenin amaçlarından biri de bu... Sen kente müdahale ediyorken tabii ki kent de sana müdahale edecek. Senin koyduğun şey orada öyle donuk bir şekilde kalırsa ne anlamı var. O yüzden bizim hoşumuza gitti bu durum. Onu çalan kişi de sana bir şey anlatmaya çalışıyor. Çünkü maddi değeri olan bir şey değil bu".

Sonuç olarak, kentsel tasarımın alternatif formları olarak görülen bu deneysel çalışmalar, kentli kullanıcıların yaşamlarını şekillendirmelerine ve farklı olası eylem çeşitlerini keşfetmelerine imkân verir. Kent için alternatif farklı kavramlar önermenin dışında gündelik

yaşam ile ilgili problemlerle başa çıkmak konusunda pratik yardımlar sunarlar. Tasarımın üstlendiği sosyal rol ve taşıdığı politik önemi tekrar keşfetmemize yardımcı olurlar. □

Nazmiye Öztaş, Araştırma Görevlisi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

KAYNAKLAR

- Castells Manuel (1977), The Urban Question: A Marxist Approach, Çev.: Alan Sheridan, Edward Arnold, London.
- De Certeau, Michel (2008), Gündelik Hayatın Keşfi-I, Çev.: Lale Arslan Özcan, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Evren, Uzer (2013) "Bireysel Taktiklerden Kentsel Stratejilere, Küçük Ölçekli Müdahale (1)", Mimarlık 371, 50-53.
- Graeber, David (2002), The New Anarchists, New Left Review 13, 61-73.
- Habermas, Jürgen (2000), Kamusalın Yapısal Dönüşümü: Burjuva Toplumunun Bir Kategorisi Üzerine Araştırmalar, Çev.: Tanıl Bora - Mithat Sancar, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Harvey, David (2013), Asi Şehirler: Şehir Hakkından Kentsel Devrime Doğru, Çev.: Ayşe Deniz Temiz, Metis Yayınları, İstanbul.
- Kluge, Alexander; Negt, Oskar; Hansen, Miriam (2016), Public sphere and experience: Analysis of the bourgeois and proletarian public sphere, Verso Books, London.
- Lefebvre, Henri (1991), The Production of Space, Çev.: Donald Nicholson-Smith, Blackwell Publishing, Oxford.
- Marshall, Gordon (1999), Toplumsal Hareketler. Sosyoloji Sözlüğü, Çev.: Osman Akinbay; Derya Kömürçü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Mumford, Lewis (2003) "What is a City?", The City Reader, Ed.: Richard T. Le Gates; Frederic Stout, Routledge Publishing, New York, 183-188.
- Geçici Müdahale Platformu, <http://gecicimudahale.org/>